

The V4 Humanities Education for the Climate. Diagnoses – Best Practices – Recommendations [HEC]

Alina Tóka
Ogólnokrajowa Polska Szkoła i Przedszkole na Węgrzech

Hyman, sounds proudly!
(Maksym Gorkij)

1. Level/grade: 7th grade of elementary school
2. Subject: Polish language (as a second mother tongue)
3. Time of realisation: 2 lesson units (90 minutes)
4. Lesson objectives

In terms of knowledge the student:

- realizes the value of water in a human life;
- learns about, based on popular science literature, articles and films, the changes that occur in nature;
- notices the changes happening in the use of water over the centuries;
- realizes that reading literature enriches knowledge about changes that occur in nature.

In terms of skills the student:

- comes to the right conclusions and answers on their own;
- notices the analogies between theoretical texts and analyzed literature;
- is able to create a consistent and grammatically correct statement;
- is able to bring up the right arguments

In the terms of attitude the student:

- realizes the negative impact of humans on the natural environment;
- learns the importance of reading in the perspective of helping and saving the world;
- learns the attitude of an aware citizen that takes care of his/her planet.

Methods of work, technics: Targeted conversation; brainstorming; working in group; working individually (on the basis of the learned content, creating their own opinion in the form of an essay).

Teaching aids and resources:

— electronic equipment (laptop/PC), access to the internet (interactive board). materials including texts meant for analysis; A4 papers; crayons, markers.

Literature and texts on a separate attachments

LEARNING PROCEDURE

Lesson 1

Quotation from the story of Erich Kästner „Die Konferenz der Tiere” (attachment TEXTS)

The unwise and foolish behavior of a human being was noticed even by animals just in 1949, because that's when the story of Ericha Kästnera „Die Konferenz der Tiere”(„Animal Conference”) was published.

Introduction

Water as one of the most important values in life

Interview, a question asked to the students:

What do you associate with the word water?

The following answers can be created, which we write on the interactive board:

ice, steam, lake, sea, rain, snow, river, puddle, stream, waterfall, life, liquid, plants, drink, dew, water steam, relaxation, element, destructive, calm, spring, mountain, dangerous, clear, calming, waves.

A talk about daily water usage by the students, an attempt on defining the number of daily water consumption.

Reading texts with the “water” descriptions (attachment TEXTS 1.) (10 minutes)

After reading the student discuss the feelings that they feel towards that certain topic:

In these excerpts water is shown in a gentle way, as a useful, kind companion in a human’s life. Definitions show peace, the harmony between a human and nature. In Homers Iliad it isn't anything special, it's meant for washing clothes but that scene is shown in an idyllic way. Eliza Orzeszkowa introduces the personification of the river Niemen as a motive matched to the content of that book, perfect place to live for

*The project is co-financed by the Governments of Czechia, Hungary, Poland and Slovakia through Visegrad Grants from International Visegrad Fund. The mission of the fund is to advance ideas for sustainable regional cooperation in Central Europe
This project was made possible through Strategic Grant No. 22020071 from the International Visegrad Fund.*

The V4 Humanities Education for the Climate. Diagnoses – Best Practices – Recommendations [HEC]

people who should live in peace with her. The mood of mystery is introduced by a poem written by Kazimierz Przerwy-Tetmajer. The same image appears in a passage of "Czarodziejska góra" by Thomas Mann.

Then, the students are provided with pieces of paper in A4 format, preferably blue, with a water droplet drawn in the middle. Their task is to draw more droplets with the caption of what we humans use water for. This task needs **5 minutes**. There is a similar water droplet on the other side of the paper, here the students task is to write down what animals use water for . One essential conclusion should be drawn from this task for the students - water is very important in humans life, the same as in animals life, but in their life its only about sustaining the most important living functions.

Conclusion: humans use much more water than animals, the fact is that lately they have been trying to take care of earth's water resources.

A presentation about students information about water from chemistry, biology and geography.

They give information about:

- water is the second molecule in the universe (the first molecule is gaseous hydrogen)
- it takes 2/3 of the earth's surface
- 96,5% of earth's water is salty;
- sweet waters- lakes, rivers 3,5 %, a human can drink only sweet water and **only 1% of water is drinkable**
- everywhere where is water there is also life;
- the human body consists of 70% of water
- a grown up should drink about 2 liters of water everyday, it's the key to make your body hydrated

The students in groups look up on the internet for the further information about water usage for example: how many liters of water is needed for preparing a mug of coffee, how many liters of water is used by a human.

(„Although we don't think about water when we visit a shop, this valuable resource is the key ingredient for most of the food products in our shopping baskets. For example, it turns out that a mug of morning coffee generates the usage of 140 liters of water. So much water into growing, processing and

The V4 Humanities Education for the Climate. Diagnoses – Best Practices – Recommendations [HEC]

transporting, and in return we get enough grains for just one cup (according to the Food and Agriculture Organization of the United Nations).

According to Water Footprint Network, irrigation in agriculture is responsible of 70% of water usage around the world. Meat and poultry are the most water absorbing food products, just like nuts. One kilogram of beef takes about 15 415 liters of water which is mostly used to produce food for the animals. Fruits are less water absorbing: one apple uses 70 liters of water . However after being processed into juice, the water usage increases to 190 liters for one cup.

However agriculture isn't the only industry which is highly dependent on water. A report from 2017 shows that during one year the world of fashion enough water was used to fill up 32 million olympic pools. The water usage in this industry will increase to 50% to 2030. The production of one shirt could take about 2720 liters and for a pair of jeans about 10 000 liters of water.

That take only a drop in the ocean of needs that we are overloaded by the industry. According to Greenpeace worlds coal power plants use as much water as 1 billion people. When all the projects are activated the number will increase to two billions". *

The students are given a poem written by Małgorzata Strzałkowska „Stain" (attachment TEXTS), which is treated as a grotesque and read by students with roleplaying, with a strong emphasis on the one and only „stain of the clear water". A discussion about the number and quality of water is brought up.

Helpful questions:

- Is water really that polluted?
- Is the positive impact of ecologists and nature lovers visible?
- In which parts of the world the biggest problems with collecting drinkable water occur?
- Do animals take part in polluting water? If so, to what extent?
- What causes water pollution?

*The project is co-financed by the Governments of Czechia, Hungary, Poland and Slovakia through Visegrad Grants from International Visegrad Fund. The mission of the fund is to advance ideas for sustainable regional cooperation in Central Europe
This project was made possible through Strategic Grant No. 22020071 from the International Visegrad Fund.*

The V4 Humanities Education for the Climate. Diagnoses – Best Practices – Recommendations [HEC]

Lesson 2.

Reading texts:

Adam Mickiewicz „Sail” (attachment TEXTS 1)

Joseph Conrad „Tajfun” fragment (attachment TEXTS 2)

After reading discussion:

Both, the lyrical subject in Mickiewicz's poem and the captain of the ship in the novel act in a danger, the ship may crash at any moment, the metaphor of the poem perfectly shows the increasing danger. In the novel, besides the storm and the typhoon the moral theme appears. Did the captain made the right decision. We could say “yes”, the ship makes it to it's destiny although it's torn up and destroyed, like a human that gets to their destiny, and although a human comes out from every storm as a winner it leaves a permanent mark of experience on them. However the struggle between the ship and the storm could be ended with a tragic crash of the ship, which in reality happened many times. In a real life it comes to a crash between two ships and depending on the goods on board it could come to a ecological disaster, which we could read about in the press or watch films usually based on real events.

Conversation on the topic of ecological disasters, the natural ones and these which are caused by humans, and in general we are going to discuss the ecological disasters on oceans, seas and rivers.

The definition of an ecological disaster according to *Encyclopedia PWN*:

permanent (irreversible in a natural way) damage or destruction of a large area of the natural environment, negatively affecting, directly or indirectly, health, often human life.

In ecology an ecological disaster also called an ecological catastrophe is defined as a irreversible change of structure and function of ecosystems without the possibility of creating assemblies or replacement cells (compensating), because of the imbalance in those ecosystems.

The students bring up examples of ecological disasters connected with water, caused by humans: tsunami, ecological disaster in Poland on the Odra river - mass fish extinction and other animals, failures of oil tankers carrying crude oil,

*The project is co-financed by the Governments of Czechia, Hungary, Poland and Slovakia through Visegrad Grants from International Visegrad Fund. The mission of the fund is to advance ideas for sustainable regional cooperation in Central Europe
This project was made possible through Strategic Grant No. 22020071 from the International Visegrad Fund.*

The V4 Humanities Education for the Climate. Diagnoses – Best Practices – Recommendations [HEC]

Summary:

Anthropogenic ecological disasters (caused by a human) is

an emission of toxic gases and liquids – chemical disaster

emission of radioactive substances - nuclear disaster

pollution of marine ecosystems with toxic and radioactive wastes also with petrol - as a result of tankers accidents, mining towers, military operations

Oil tankers accidents are considered as major ecological danger, because they release a huge amount of oil into the water habitat which is a danger to the sea life. The oil let out into the natural habitat could glue the gills of some underwater animals or wings of birds that makes them impossible to fly. Oil stains spread in the water and a coastline do not allow oxygen to pass through, resulting in the total loss of life in the area, destroying the natural environment of people and animals.

Presentation of photos and films about tanker disasters on seas (links - LITERATURE)

Looking

Searching for solutions to avoid man-made disasters (brainstorming).

- the time and distance of transporting dangerous goods should be shortened
- the safety of loading and unloading dangerous substances must be improved
- construction of safe means of transport, ships;
- appropriate training of the transport, loading and unloading crew;
- and finally a reduction of the level of industrial production, man should stop littering the Earth, seas and oceans with things he no longer needs, he should not buy expensively produced food just to throw it away, he should limit his needs

One should note that he's/she's not the only one in the world. We're getting to the "0 waste" issue, but that's a separate lesson.

One more important question after reading Wislawa Szymborska's poem "The end and the beginning" (attachment TEXTS 1)

A thought-provoking question:

- What if we don't have anything to worry about, maybe the nature will handle with the changes made by a human? After all, this proud man is just a tiny piece of nature.

*The project is co-financed by the Governments of Czechia, Hungary, Poland and Slovakia through Visegrad Grants from International Visegrad Fund. The mission of the fund is to advance ideas for sustainable regional cooperation in Central Europe
This project was made possible through Strategic Grant No. 22020071 from the International Visegrad Fund.*

The V4 Humanities Education for the Climate. Diagnoses – Best Practices – Recommendations [HEC]

The obvious answer: It will manage, but without a man, without his interference with the laws of nature.

Quote from an essay by Stephen Hawking (TEXT attachment 1)

“...we no longer claim to be of exceptional importance in the universe”. and on Earth? Are we still the most important Being on Earth, or do we have the right to mindlessly destroy our still beautiful Planet.

At the end of the lesson the students listen to a song „It’s not worth living on Mars” (Attachments TEXTS)

Homework

Write your opinion on the sentence written by a writer who lived in the 19th century: "Man, that sounds proud." Justify what a man can be proud of, what can destroy a man's pride, and what activities a man should be ashamed of. What people should do to be proud of their existence.

[on the following pages – literature and attachments]

The V4 Humanities Education for the Climate. Diagnoses – Best Practices – Recommendations [HEC]

LITERATURA

1. „Die Konferenz der Tiere” Erich Kästner; Corvina 1999.
 2. „Odyseja” Homer, pieśń VI, fragment, <https://wolnelektury.pl/katalog/lektura/homer-odyseja.html#s6>
 3. Kazimierz Przerwa-Tetmajer „Melodia mgieł nocnych (Nad Czarnym Stawem Gąsienicowym)# <https://wolnelektury.pl/media/book/pdf/melodia-mgiel-nocnych.pdf>
 4. „Czarodziejska góra” Thomas Mann
 5. <https://www.rp.pl/nauka/art9357591-140-litrow-wody-w-jednej-filizance-porannej-kawy>
 6. „Plama” Małgorzata Strzałkowska; Wesoła szkoła i przyjaciele 2.
 7. Adam Mickiewicz „Żegluga” Język polski. Świat w słowach i obrazach; WSiP 2001.
 8. Joseph Conrad „Tajfun” fragment; Język polski1. Świat w słowach i obrazach; WSiP 2001.
 9. <https://niemamyplanetyb.gazeta.pl/niemamyplanetyb/0,180311,27291225.html>
 10. <https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/katastrofa-ekologiczna;3921133.html>
 11. Eliza Orzeszkowa „Nad Niemnem”; <https://wolnelektury.pl/media/book/pdf/nad-niemnem.pdf>
 12. Wisława Szymborska „Koniec i Początek”; Język polski 3. Świat w słowach i obrazach WSiP 2001.
 13. <https://wlaczoszczedzanie.pl/katastrofy-ekologiczne/>
 14. https://index.hu/galeria/index/tudomany/2014/03/24/25_eve_volt_az_exxon_valdez_olajkatasztrafa/10film
 15. https://www.youtube.com/watch?v=dCrnI41Oy_g
 16. <https://www.youtube.com/watch?v=Q3HXNX4hbeY>
- Zderzenia tankowców:
17. https://www.google.hu/search?q=katastrofy++tankowc%C3%B3w+filmy&ei=9teYY-TIDtiJ9u8Ptc2vgA0&ved=0ahUKEwjkuMSqr_f7AhXYhP0HHbXmC9AQ4dUDCA8&uact=5&oeq=katastrofy++tankowc%C3%B3w+filmy&gs_lcp=Cgxnd3Mtd2l6LXNlcnAQAzIFCAAQogQyBQgAEKIEOgoIABBHENYEELADSGQIQORgASgQIRhgAUN0FWKtAYIXNaAJwAXgAgAGvAYgB3wSSAQmXljSYAQcGAQHIAQjAAQE&sclient=gws-wiz-serp#fpstate=ive&vld=cid:d842af44,vid:NyaVIId5bpRk
 18. https://www.google.hu/search?q=katastrofy++tankowc%C3%B3w+filmy&ei=9teYY-TIDtiJ9u8Ptc2vgA0&ved=0ahUKEwjkuMSqr_f7AhXYhP0HHbXmC9AQ4dUDCA8&uact=5&oeq=katastrofy++tankowc%C3%B3w+filmy&gs_lcp=Cgxnd3Mtd2l6LXNlcnAQAzIFCAAQogQyBQgAEKIEOgoIABBHENYEELADSGQIQORgASgQIRhgAUN0FWKtAYIXNaAJwAXgAgAGvAYgB3wSSAQmXljSYAQcGAQHIAQjAAQE&sclient=gws-wiz-serp#fpstate=ive&vld=cid:a69350b7,vid:ZUZMQSMp9Cc
 19. https://www.google.hu/search?q=katastrofy++tankowc%C3%B3w+filmy&ei=9teYY-TIDtiJ9u8Ptc2vgA0&ved=0ahUKEwjkuMSqr_f7AhXYhP0HHbXmC9AQ4dUDCA8&uact=5&oeq=katastrofy++tankowc%C3%B3w+filmy&gs_lcp=Cgxnd3Mtd2l6LXNlcnAQAzIFCAAQogQyBQgAEKIEOgoIABBHENYEELADSGQIQORgASgQIRhgAUN0FWKtAYIXNaAJwAXgAgAGvAYgB3wSSAQmXljSYAQcGAQHIAQjAAQE&sclient=gws-wiz-serp#fpstate=ive&vld=cid:9a5963b7,vid:1sFuIkw9xPk
 20. Wyciek ropy z tankowca Exxon Waldes: <https://www.smartage.pl/wyciek-ropy-z-tankowca-exxon-valdez/>
 21. Stephen Hawking „Przewidywanie przyszłości”; Amber 1996.
 22. <https://miastodzieci.pl/piosenki/ziemia-wyspa-zielona/>

The project is co-financed by the Governments of Czechia, Hungary, Poland and Slovakia through Visegrad Grants from International Visegrad Fund. The mission of the fund is to advance ideas for sustainable regional cooperation in Central Europe. This project was made possible through Strategic Grant No. 22020071 from the International Visegrad Fund.

TEKSTY

1. Erich Kästner

Die Konferenz der Tiere fragment

Eines schönen Tages wurde es den Tieren zu dumm. Der Löwe Alois, der sich mit Oskar, dem Elefanten, und mit dem Giraffenmännchen Leopold wie immer freitags zum Abendschoppen am Tschadsee in Nordafrika traf, sagte, seine Künstlermähne schüttelnd:

„O diese Menschen! Wenn ich nicht so blond wäre, könnte ich mich auf der Stelle schwarz ärgern!“

(...)Die Giraffe Leopold stand mit gegrätschten Beinen am Wasser und trank in kleinen hastigen Schlucken. Dann meinte sie, ach nein, er:

„Schreckliche Leute! Und sie könnten's so hübsch haben! Sie tauchen wie die Fische, sie laufen wie wir, sie segeln wie die Enten, sie klettern wie die Gamsen und fliegen wie die Adler, und was bringen sie mit ihrer Tüchtigkeit zustande?“

„Kriege!“ knurrte der Löwe Alois. „Kriege bringen sie zustande. Und Revolutionen. Und Streiks. Und Hungernöte. Und neue Krankheiten, Wenn nicht so blond wäre, könnte ich mich auf der Stelle...“

– „Schwarz ärgern“, vollendete die Giraffe den Satz. denn den kannten die Tiere der Wüste längst auswendig.

1. Erich Kästner

Konferencja zwierząt (fragment)

Pewnego pięknego dnia zwierzęta miały już tego dość. Lew Alois, który wraz ze słoniem i chłopcem żyrafą spotkał się na wieczorne popijanie nad jeziorem Czad w północnej Afryce, potrzęsawszy swą artystyczną grzywą powiedział:

„Ach, ci ludzie! Gdybym nie był blondynem, od razu bym się potwornie rozżłościł!”

(...)

Żyrafa Leopold stała, o przepraszam, stał w rozkroku nad wodą i pił małymi, łakomymi łyżkami. Po czy stwierdził:

„Okropni ludzie! A przecież mogliby mieć tak wspaniałe życie! Nurkują jak ryby, biegają jak my, pływają jak kaczki, wspinają się jak kozice i fruują jak orły, a co stworzyli przez te wszystkie umiejętności?”

„Wojny!” mruknął lew Alois. „Wojny. I rewolucje. I strajki. I głodomorstwo. I nowe choroby. Gdybym nie był blondynem, od razu bym się...”

„Potwornie rozżłościł”, zakończyła zdanie żyrafa. Bo zwierzęta pustyni już od dawna na pamięć znały to powiedzenie.

(tłum. AT)

2.**Odyseja Homer, pieśń VI**

Owoż gdy przyjechały **nad brzeg ślicznej rzeki,**
Gdzie w cembrzyny kamienne sączą się poniki[
Wód nieprzebranych, miejsca dla praczek wygodne,

Prędko muły wyprzęgą i puszczą swobodne
Na paszę w słodką trawę, co z taką rozkoszą

90

Wyściela brzegi rzeki. Potem z woza znoszą
Bieliznę i po sztuce w ocembrzone wody
Kładą, depcąc nogami[, piorą na wyprzody.
Wyplukawszy do plamki wszystko jak należy,
Rozpościerają rzędem wzdłuż ciepłych wybrzeży

95

Nad morzem, kędy fale gładki żwirek ścielą.
Skończywszy, wraz się chłodzą zdroistą kąpielą,
Oliwą maszczą członki, potem na trawniku
Siadają do smacznej strawy, a szatki w wietrzyku
Niech schną tymczasem. Gdy tak spożyły łakotki,

100

Staną do piłki, z głowy odrzucają namiotki.
Pustującym piosenkę zaśpiewa królewna,
Rzekłbyś, że z Artemidą -łowczynią pokrewna,
Co przez bór Erymantu lub Tajget] ugania
Rada, gdy z rąk jej padnie odyniec lub łania;

Eliza Orzeszkowa**Nad Niemnem fragment**

Dzień był letni i świąteczny. Wszystko na świecie jaśniało, kwitło, pachniało, śpiewało. Ciepło i radość lały się z błękitnego nieba i złotego słońca; radość i upojenie tryskały znad pól porośniętych zielonym zbożem; radość i złota swoboda śpiewały chórem ptaków i owadów nad równiną w gorącym powietrzu, nad niewielkimi wzgórzami, w okrywających je bukietach iglastych i liściastych drzew.

2

Z jednej strony widnokregu wznosiły się niewielkie wzgórza z ciemniejącymi na nich borkami i gajami; z drugiej wysoki brzeg Niemna piaszczystą ścianą wyrastający z zieleni ziemi, a koroną ciemnego boru oderżnięty od błękitnego nieba ogromnym półkolem obejmował równinę rozległą i gładką, z której gdzieś tylko wyrastały dzikie, pękate grusze, stare, krzywe wierzby i samotne, słupiate topole. Dnia tego w słońcu ta piaszczysta ściana miała pozór półobrzęczy złotej, przepasanej jak purpurową wstęgą tkwiącą w niej warstwą czerwonego

*The project is co-financed by the Governments of Czechia, Hungary, Poland and Slovakia through Visegrad Grants from International Visegrad Fund. The mission of the fund is to advance ideas for sustainable regional cooperation in Central Europe
This project was made possible through Strategic Grant No. 22020071 from the International Visegrad Fund.*

The V4 Humanities Education for the Climate. Diagnoses – Best Practices – Recommendations [HEC]

marglu. Na świetnym tym tle w zmieszanych z dala zarysach rozpoznać można było dwór obszerny i w niewielkiej od niego odległości na jednej z nim linii rozciągnięty szereg kilkudziesięciu dworców małych. Był to wraz z brzegiem rzeki zginający się nieco w półkole sznur siedlisk ludzkich, większych i mniejszych, wychylających ciemne swe profile z większych i mniejszych ogrodów. Nad niektórymi dachami, w powietrzu czystym i spokojnym wzbijały się proste i trochę tylko skłębione nici dymów; niektóre okna świeciły od słońca jak wielkie iskry; kilka strzech nowych mieszało złocistość słomy z błękitem nieba i zielonością drzew.

Kazimierz Przerwa-Tetmajer

Melodia mgieł nocnych (Nad Czarnym Stawem Gąsienicowym)

1

Cicho, cicho, nie budźmy śpiącej wody w kotlinie,
Lekko z wiatrem płasajmy po przestworów głębinie...
Okręcajmy się wstęgą naokoło księżycy,
Co nam ciała przezrocze] tęczą blasków nasycy,

5

I wchłaniajmy potoków szmer, co toną w jeziorze,
I limb]szumy powiewne i w smrekowym] szept borze,
Pijmy kwiatów woń rzeźwą co na zboczach gór kwitną,
Dźwięczne, barwne i wonne, w głąb wlatujmy błękitną.
Cicho, cicho, nie budźmy śpiącej wody w kotlinie,

10

Lekko z wiatrem płasajmy po przestworów głębinie...
Oto gwiazdę, co spada, lećmy chwycić w ramiona,
Lećmy, lećmy ją żegnać, zanim spadnie i skona,
Puchem z mlecza się bawmy i ćmy błoną przezroczą,
I sów pierzem puszystym, co w powietrzu krąg toczą,

15

Nietoperza ścigajmy, co po cichu tak leci,
Jak my same, i w nikle oplatajmy go sieci,
Z szczytu na szczyt przerzućmy się jak mosty wiszące,

Gwiazd promienie przybiją do skał mostów tych końce,
A wiatr na nich na chwilę uciszony odpocznie,
Nim je zerwie i w płasy znów pogoni nas skocznie...

Thomas Mann
Czarodziejska góra (fragment)

Po prawej stronie płytkim kamienistym łożyskiem spadał w dół górski potok, spieniony wylewał się na tarasowato układające się bloki skalne i płynął dalej, już spokojniej, w stronę doliny, malowniczo spięty kładką o prymitywnie skleconych poręczach. Ziemia była niebieska od dzwonek, którymi obsypane były rosnące tu w wielkiej obfitości krzewy. Poważne świerki, równe i olbrzymiego wzrostu, stały samotnie lub w grupach na dnie wąwozu i na jego zboczach, a jeden z nich, ukośnie rosnąc na pochyłym brzegu dzikiego strumienia, krzywo i dziwacznie wrzynał się w obraz. Zaciszny szum wody wypełniał to piękne pustkowie. Hans spostrzegł ławkę na drugim brzegu strumienia. Przeszedł kładkę i usiadł, aby rozkoszować się widokiem wodospadu, bryzgającej piany i przysłuchiwać się sielankowo gwarzącemu, monotonnemu, a jednak w treści swej zmiennemu szumowi; bo Hans lubił szumiące wody tak bardzo jak muzykę, a może nawet więcej.

Małgorzata Strzałkowska
Plama

W pewnym mieście poszła fama.
że w jeziorze pływa plama,
jakby mało było tego -
plama nie wiadomo czego!
Zewsząd zbiegli się ludziska.
by obejrzyć plamę z bliska.
- Moja kumo! Zobacz sama!
Ale plama! Ale plama!
- Bijcie w dzwony i tam-tamy!
Trzeba pozbyć się tej plamy!!!

Niech nikt plamy nie dotyka!
- Poczekajcie na chemika!
Przybył chemik, plamę zbadał
i zdumiony tak powiada:
- Na najdłuższy włos z mej brody!
Toż to plama czystej wody...

W świecie gdzieś, jak głosi fama,
pływa sobie mała plama.
I podobno są dowody,
że to plama czystej wody.

The V4 Humanities Education for the Climate. Diagnoses – Best Practices – Recommendations [HEC]

Adam Mickiewicz

Żegluga

Szum większy, gęściej morskie snują się straszdyła,
Majtek wbiegł na drabinę: gotujcie się dzieci!
Wbiegł, rozciągnął się, zawisł w niewidzialnej sieci,
Jak pająk, czatujący na skinienie sidła.

5

Wiatr! — wiatr! — Dąsa się okręt, zrywa się z wędzidła,
Przewala się, nurkuje w pianistej zamieci,
Wznosi kark, zdeptał fale, i skroś niebios leci,
Obłoki czołem sieka, wiatr chwyta pod skrzydła.
I mój duch masztu lotem buja śród odmętu,

10

Wzdyma się wyobraźnia, jak warkocz tych żagli,
Mimowolny krzyk łączę z wesołym orszakiem;
Wyciągam ręce, padam na piersi okrętu,
Zdaje się, że pierś moja do pędu go nagli:
Lekko mi! rzeźwo! lubo! wiem co to być ptakiem.

Wisława Szymborska

Koniec i Początek

Po każdej wojnie
ktoś musi posprzątać
Jaki taki porządek
sam się przecież nie zrobi.

Ktoś musi zepchnąć gruzy
na pobocza dróg,
żeby mogły przejechać
wozy pełne trupów.

Ktoś musi grzęznąć
w szlamie i popiele,
sprężynach kanap,
drzazgach szkła
i krwawych szmatach.

Ktoś musi przywlec belkę
do podparcia ściany,

*The project is co-financed by the Governments of Czechia, Hungary, Poland and Slovakia through Visegrad Grants from International Visegrad Fund. The mission of the fund is to advance ideas for sustainable regional cooperation in Central Europe
This project was made possible through Strategic Grant No. 22020071 from the International Visegrad Fund.*

The V4 Humanities Education for the Climate. Diagnoses – Best Practices – Recommendations [HEC]

ktoś oszklić okno
i osadzić drzwi na zawiasach.

Fotogeniczne to nie jest
i wymaga lat.
Wszystkie kamery wyjechały już
na inną wojnę.

Mosty trzeba z powrotem
i dworce na nowo.
W strzępach będą rękawy
od zakasywania.

Ktoś z miotłą w rękach
wspomina jeszcze jak było.
Ktoś słucha
przysłuchuje nie urwaną głową.
Ale już w ich pobliżu
zaczną kręcić się tacy,
których to będzie nudzić.

Ktoś czasem jeszcze
wykopie spod krzaka
przeżarte rdzą argumenty
i poprzeneśli je na stos odpadków.

Ci, co wiedzieli
o co tutaj szło,
muszą ustąpić miejsca tym,
co wiedzą mało.
I mniej niż mało.
I wreszcie tyle co nic.

W trawie, która porosła
przyczyny i skutki,
musi ktoś sobie leżeć
z kłosem w zębach
i gapić się na chmury.

Stephen Hawking

Przyszłość wszechświata... fragment

W dawnych czasach ludzie uważali, iż Ziemia jest ośrodkiem wszechświata. (...) Jednak odkrycia Kopernika zdegradowały Ziemię do pozycji drugorzędnej planety obiegającej bardzo przeciętną gwiazdę na skraju niczym nie wyróżniającej się galaktyki, jednej ze stu miliardów galaktyk dostępnych dla obserwacji. Staliśmy się tak skromni, że nie rościmy już sobie pretensji do wyjątkowego znaczenia we wszechświecie.

Ziemia, wyspa zielona

Nie warto mieszkać na Marsie,
nie warto mieszkać na Wenus.
Na Ziemi jest życie ciekawsze,
powtarzam to każdemu .

Ref.

Bo Ziemia to wyspa, to wyspa zielona,
wśród innych dalekich planet.
To dom dla ludzi, dla ludzi i zwierząt,
więc musi być bardzo zadbany.

Chcę poznać życie delfinów
i wiedzieć co piszczy w trawie.
Zachwycać się lotem motyla
i z kotem móc się bawić.

Ref.

Bo Ziemia to wyspa, to wyspa zielona,
wśród innych dalekich planet.
To dom dla ludzi, dla ludzi i zwierząt,
więc musi być bardzo zadbany.

Posadźmy kwiatów tysiące.
Posadźmy krzewy i drzewa,
niech z nieba uśmiecha się słońce,
pozwólmy ptakom śpiewać.

Ref.

Bo Ziemia to wyspa, to wyspa zielona,
wśród innych dalekich planet.
To dom dla ludzi, dla ludzi i zwierząt,
więc musi być bardzo zadbany.

*The project is co-financed by the Governments of Czechia, Hungary, Poland and Slovakia through Visegrad Grants from International Visegrad Fund. The mission of the fund is to advance ideas for sustainable regional cooperation in Central Europe
This project was made possible through Strategic Grant No. 22020071 from the International Visegrad Fund.*